

Wij maken de dijk

EDITIE 1
SEP 2022

"Samen voor een **hoogwaterveilig**
én **aantrekkelijk Maaslandschap**"

16 Onze
veiligheidsfilosofie

22 Het is nu tijd om
kilometers te maken

W L waterschap
limburg

Jos Teeuwen

lid dagelijks bestuur
Waterschap Limburg

We maken meters binnen onze grote opgave

Het hoogwater van juli 2021 liet iedereen zien hoe belangrijk sterke dijken zijn. Het maakte onze opgave binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma van Waterschap Limburg (HWBP WL) urgenter dan ooit.

Ook de hoogwaters van 1993 en 1995 zijn we in Limburg nog lang niet vergeten. Door klimaatverandering krijgen we vaker te maken met extremen, zowel met droogte als wateroverlast. Daarom werken we iedere dag aan sterke dijken. Zo beschermen we onze bewoners en bedrijven in het Limburgse Maaslandschap.

In 2022 vieren we de succesvolle realisatie van de eerste twee dijkversterkingsprojecten binnen het HWBP WL in Heel en Beesel. Deze mijlpaal is extra speciaal, omdat we in Beesel een innovatie hebben toegepast die nog niet eerder op deze manier in Nederland is gebruikt. Het is mooi om te zien dat we binnen onze grote opgave echt meters maken. Dat is goed, want met praten alleen worden onze dijken niet veiliger.

Onze opgave is groot, ook in de toekomst

Momenteel werken we binnen het HWBP WL hard om 54 kilometer aan dijken op orde te brengen. Maar ons werk is daarna niet af. Sinds 2017 gelden er in Nederland nieuwe normen voor waterveiligheid. Dat zijn veiligheidseisen waaraan een dijk minimaal moet voldoen. Het is onze taak om ervoor te zorgen dat de Limburgse dijken in 2050 voldoen aan deze nieuwe eisen. Een enorme klus, waar we ons goed op voorbereiden. Zo brachten we afgelopen jaar de veiligheidsopgave van alle dijken in kaart. Binnen het programma Maas2050 inventariseerden we samen met onze partners per gebied de kansen. Zo weten we wat ons te wachten staat en welke prioriteiten we stellen.

We kijken verder dan enkel de dijkversterking

Een dijkversterking betekent voor veel Limburgers een grote ingreep in hun omgeving. We proberen die impact zo veel mogelijk te beperken door goed met elkaar in gesprek te blijven. Met bewoners en bedrijven uit de regio, maar ook met onze andere partners. Als waterschap hebben we een duidelijke en urgente taak: het borgen van de hoogwaterveiligheid. Maar onze ambitie reikt verder: als een gebied toch op de schop gaat, willen we het in één keer goed doen. Dit doen we door gebiedsgericht te onderzoeken hoe we tegelijk met

de dijkversterking een gebied aantrekkelijker kunnen maken. Bijvoorbeeld door kansen aan te grijpen voor natuurontwikkeling, economische ontwikkeling of recreatie. Het waterschap kan dit niet alleen. Dat vraagt (financiële) verantwoordelijkheid van alle betrokkenen.

In dit magazine nemen mijn collega's je mee in die gezamenlijke opgave.

Ik wens je veel leesplezier!

- 4** Waterschap Limburg
- 8** We kunnen onze opgave alleen realiseren door slim samenwerken
- 12** Dijkversterking is een kans om ruimtelijke ambities waar te maken
- 16** Onze veiligheidsfilosofie
- 22** Het is nu tijd om kilometers te maken
- 26** Trots op het vertrouwen tussen inwoners en waterschap
- 32** Maas2050

Waterschap Limburg

Waterveiligheid, waterkwaliteit & klimaatadaptatie

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is een van de programma's binnen Waterschap Limburg. We zorgen in de provincie Limburg voor veilige dijken, droge voeten, schoon water en voldoende water. Dat doet het waterschap met ruim 400 medewerkers.

Nederland staat bekend als land van dijken. Al honderden jaren bouwen we in ons land dijken om ons tegen het water te beschermen. Behalve in Limburg. Dijkversterking in onze provincie is nog relatief nieuw. Pas na het extreme hoogwater van 1995 legden we razendsnel nieuwe dijken aan, omdat we zonder die bescherming niet langer veilig waren voor hoogwater. Niet al deze dijken blijken sterk genoeg om Limburg ook in de toekomst te beschermen tegen hoogwater. Dat maakt onze opgave in Limburg extra ingrijpend. We bouwen op veel plekken nieuwe dijken en dat heeft forse impact op de hele omgeving.

Ons werk: wat doet Waterschap Limburg?

- We staan **24 uur per dag, 7 dagen per week** paraat om wateroverlast tegen te gaan.
- We leggen **dijken** aan en onderhouden ze. We richten **beken** robuust in, leggen **regenwaterbuffers** en **vispassages** aan en regelen het waterpeil om te zorgen voor voldoende, schoon en natuurlijk water.
- We **zuiveren** afvalwater van huishoudens en bedrijven.
- We monitoren de **waterkwaliteit** in onze beken en nemen diverse maatregelen om te zorgen voor natuurlijk schoon water. We handhaven de regels rondom water en verlenen vergunningen voor activiteiten die plaatsvinden in, op of langs onze wateren en dijken.

Feiten & cijfers

2.209 km²
werkgebied

1.117.200
inwoners

31
gemeenten

185 km
primaire
waterkeringen

200
coupures

2.700 km
watergangen

1.428
stuwen

45
gemalen

17
rioolwater-
zuiveringsinstallaties

500 km
transportleiding
afvalwater

150 mln. m³
gezuiverd afvalwater

445
regenwaterbuffers

Begrippenlijst

Dijktracé

De plaats waar de dijk komt te liggen.

Dijk of kering

'Kering' en 'dijk' worden in de praktijk vaak door elkaar gebruikt. Een dijk is een grondlichaam (grond en klei met gras) dat water tegenhoudt. Een kering is een constructie (muur, glas, demontabel of zelfsluitend) die water tegenhoudt.

Primaire waterkering

Hiermee wordt elke dijk of kering aangeduid die ons land beschermt tegen buitenwater uit de Noordzee, de Waddenzee, de grote rivieren en het IJssel- en Markermeer. De primaire waterkeringen in Limburg beschermen ons tegen water uit de Maas.

Dijkversterking of dijkverlegging

Bij een dijkversterking wordt de bestaande dijk opgehoogd en/of versterkt. Spreken we over een dijkverlegging, dan wordt de bestaande dijk op een andere plek gelegd. Daarmee creëer je onder andere meer ruimte voor de Maas.

Dit wordt ook wel een 'systeemmaatregel' genoemd. Lees er meer over.

Lees
meer

Wettelijke waterveiligheidsnormen

Dit is de minimale veiligheidsnorm waaraan een dijk of kering moet voldoen om een gebied te beschermen tegen hoogwater. Het waterschap gaat uit van de wettelijke norm zoals opgenomen in de Waterwet. De nieuwe normen gelden sinds 2017.

Wist je dat elk dijkversterkingsproject dezelfde fasen doorloopt?

- Initiatieffase
- Verkenningfase
- Planuitwerkingsfase
- Realisatiefase

Lees meer over de fasen en inspraakmogelijkheden.

We kunnen onze opgave alleen realiseren door slim samenwerken

Patrick van der Broeck

Dijkgraaf
Waterschap Limburg

De Maas is een complexe rivier met een internationaal stroomgebied en verschillende functies. Van zoetwatervoorziening tot Europees transportnetwerk. We kunnen de Maas eigenlijk zien als een belangrijke slagader binnen het watersysteem. Het verbindt land, mensen en natuur.

Breder kijken

Elk project dat we uitvoeren, oefent invloed uit op het hele stroomgebied. Ingrijpen op de ene locatie stroomopwaarts heeft effect op een andere locatie stroomafwaarts. Dat besef heeft gevolgen voor het werk dat we als Waterschap Limburg doen binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Denk bijvoorbeeld aan rivierverruiming. Die zorgen voor waterstandsdeling, waardoor ergens anders de dijk minder hoog en sterk hoeft te worden. In de uitvoering van elk dijkversterkingsproject moet je breder kijken. Dat vraagt om goede samenwerking met partners in de omgeving, in de aangrenzende landen en om keuzes die landschap en natuur versterken.

Systeemsolidariteit

En dat doen we dan ook. 'Systeemsolidariteit' noem ik dat altijd in mijn gesprekken met partners en bewoners. We kunnen niet zonder deze solidariteit. De hoogwaterveiligheidsopgave in Limburg is namelijk zo groot, dat we die alleen kunnen realiseren als we slim samenwerken met elkaar en de natuur. Zo zorgen we voor een Limburgs Maaslandschap dat goed is beschermd tegen hoogwater.

Wist je dat Waterschap Limburg een jeugdbestuurder heeft? Yzée Laheij vertegenwoordigt het waterschap in het Nationaal Jeugdwaterschap. Als jeugdbestuurder adviseert ze Waterschap Limburg, de overige waterschappen en de landelijke politiek. Ze is jongerenambassadeur en praat mee over de grote uitdagingen van de toekomst.

Met het Nationaal Jeugdwaterschapsbestuur stimuleren de waterschappen:

- Jongeren om meer betrokken te zijn bij waterbeheer in Nederland.
- Jongeren te kiezen voor een waterstudie en uiteindelijk waterprofessionals te worden.

Yzée Laheij

Dijkversterking is een kans om ruimtelijke ambities waar te maken

Een dijkversterkingsproject kan veel impact hebben op een dorp of gebied. Soms heeft het zelfs een complete transformatie tot gevolg. Daarom kijkt Waterschap Limburg altijd verder dan hoogwaterveiligheid en wordt ook de ontwikkeling van het gebied meegenomen. Dat biedt volop kansen voor gemeenten om de dijkversterking te koppelen aan hun ruimtelijke ambities.

Keesjan van den Herik

omgevingsmanager
gebiedsontwikkeling

De dijkversterkingsprojecten van Waterschap Limburg zijn heel divers. Soms is het een kwestie van een bestaande dijk verhogen, maar vaker zijn de projecten een stuk complexer. Er moet dan bijvoorbeeld een nieuwe waterkering gebouwd worden in een landschap of dorp, soms letterlijk in de achtertuinen van inwoners. "Het is heel belangrijk dat dat goed gebeurt", vertelt Keesjan van den Herik, omgevingsmanager gebiedsontwikkeling bij Waterschap Limburg. "Want mensen kijken de komende eeuw tegen het landschap aan wat door de dijkversterking is ontstaan."

Wees goed voorbereid

Gebiedsgericht werken is voor Waterschap Limburg dan ook het uitgangspunt bij alle dijkprojecten. Bij elk project wordt gekeken of er kansen liggen voor recreatie, economie, betere bereikbaarheid of natuurontwikkeling. "Dat doen we in nauwe samenwerking met belanghebbenden", zegt Keesjan. "Ik wil gemeenten waar dijkversterking gaat plaatsvinden, dan ook vragen om op tijd na te denken over hun plannen voor dat gebied. Wees voorbereid en denk proactief. Zoek de raakvlakken tussen dijkversterking en je eigen ruimtelijke ambities. Zorg voor een heldere visie, politiek draagvlak en financiële middelen."

Volop meerwaarde

Keesjan heeft verschillende inspirerende voorbeelden van projecten waar dijkversterking en gebiedsontwikkeling elkaar vonden. Zo greep Gemeente Bergen in Well de dijkversterking aan om samen met het waterschap en Rijkswaterstaat één plan voor de hele omgeving te ontwikkelen: de Groene Rivier. De Oude Maasarm, een natuurlijke laagte tussen 'oud' en 'nieuw' Well wordt hersteld. Dit wordt een groen gebied, waar alleen bij hoogwater water doorstroomt. Het gebied wordt mooi samenhangend ingericht met landbouw en natuur rondom het rijksmonumentale kasteel Well. Keesjan: "In dit project komen maatschappelijke ambities en hoogwaterbescherming bij elkaar. Dat creëert volop meerwaarde voor de hele omgeving."

Proactief werken

Keesjan trok verschillende lessen uit de vele dijkprojecten waar hij aan werkte. "Het is belangrijk dat de gemeenten de ruimtelijke impact van een waterveiligheidsopgave onderkennen", zegt hij. "Ga een partnerschap aan met het waterschap en onderzoek samen de kansen die dijkversterking met zich meebrengt. Maak heldere afspraken en verlies je niet in allerlei discussies, bijvoorbeeld over wie wat moet betalen. Doe gewoon je eigen deel en ga ervoor. Ook belangrijk: weet wat je inwoners en ondernemers willen en ga vanaf dag 1 zorgvuldig het omgevingsproces in. Als je hoogwaterbescherming en ruimtelijke kwaliteit integraal aanpakt, wordt de dijkversterking iets waar mensen elke dag plezier van hebben. Ook als het geen hoogwater is."

Door hoogwaterbescherming en ruimtelijke kwaliteit integraal aan te pakken, hebben mensen er elke dag plezier van. Ook als het geen hoogwater is."

Lees hun verhaal.

In het hele Maasdal wordt gewerkt aan de hoogwaterveiligheid van bewoners en bedrijven, door dijken te versterken of te verhogen. Bestuurder Jos Teeuwen van Waterschap Limburg en gedeputeerde Lia Roefs van de provincie Limburg werken samen met inwoners, gemeenten en andere partners om Limburg zo veiliger én tegelijk mooier te maken. "Het hoogwater van vorig jaar liet zien hoe belangrijk onze opdracht is."

Even voorstellen

Naam: **Lia Roefs** (LINKS)

Rol bij de dijkversterkingen: Gedeputeerde bij de provincie Limburg en verantwoordelijk voor de portefeuille Wonen, Ruimte, Water en Landbouw.

Werkt aan hoogwaterbescherming sinds: 2021

Naam: **Jos Teeuwen** (RECHTS)

Rol bij de dijkversterkingen: Lid van het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg en verantwoordelijk voor de portefeuille Hoogwaterbescherming/Waterkeringen.

Werkt aan hoogwaterbescherming sinds: 2019

Lees zijn verhaal.

In de Milsbeekse uiterwaard neemt het project Lob van Gennep naast maatregelen om Milsbeek tegen hoogwater te beschermen, ook maatregelen om het gebied te verbeteren. Zo zijn er plannen voor een prachtig struinpad langs de Maas, krijgt de natuur meer ruimte en wordt er gewerkt aan ecologisch gezond water. Inwoner en wandelgids **Ronald Starrenburg** is enthousiast. "Ik zie volop mooie kansen voor natuur en recreatie."

Onze veiligheidsfilosofie

Het samenspel tussen rivierverruiming en dijkversterking

Vanuit de omgeving krijgt Waterschap Limburg regelmatig de vraag: 'waarom verhogen jullie de dijken steeds? De rivier verruimen is toch beter?' En: 'waarom kijken jullie voor waterveiligheid alleen naar de dijken?' Op het eerste gezicht lijkt het misschien alsof we vooral bezig zijn met de dijken, maar niets is minder waar. Binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma bekijken we een dijkversterking altijd in samenhang met rivierverruiming.

Ellie Verheijen

Senior adviseur
waterkeringen

Hoe werkt rivierverruiming?

Dijken houden het hoogwater tegen, waar rivierverruiming de Maas meer ruimte geeft om te stromen. Daardoor dalen de waterstanden. Het verruimen van de rivier is een positieve ingreep op het riviersysteem: de maatregel is robuust, werkt over een groot gebied door en kan vaak gecombineerd worden met natuurontwikkeling en recreatie.

Wie is waarvoor verantwoordelijk?

In Nederland geldt de afspraak dat (uitzonderingen daargelaten) Rijkswaterstaat aan de lat staat voor

het uitvoeren van rivierverruimingsprojecten. De Nederlandse waterschappen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dijkversterkingsprojecten binnen het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. De opgave van Waterschap Limburg is op de eerste plaats het blijven garanderen van hoogwaterveiligheid, door de dijken te versterken. Maar we kijken verder dan alleen dijkversterking. We sluiten aan bij de veiligheidsfilosofie van het Nationaal Deltaprogramma.

De veiligheidsfilosofie

In het Nationaal Deltaprogramma is vastgelegd dat we bij waterveiligheid niet alleen kijken naar dijken, maar nadrukkelijk ook naar rivierverruiming. In het programma heet dat 'een krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming'. Waterschap Limburg omarmt deze veiligheidsfilosofie. Samen met onze partners zijn we continu in gesprek over de samenhang tussen dijken en meer ruimte voor de rivier. We willen voorkomen dat we nu een dijk verhogen, terwijl de kans reëel is dat die, door uitvoering van een rivierverruimingsproject, ook lager had kunnen blijven. Of dat we nu een dijk versterken, terwijl die over tien jaar misschien weer verlegd moet worden. Dat vraagt een flexibele instelling van het waterschap en alle partners die bij waterveiligheid betrokken zijn.

Eerste effecten zijn zichtbaar

Er zijn inmiddels verschillende voorbeelden van succesvolle combinaties van rivierverruiming en dijkversterking. Denk aan projecten als de Grensmaas en Gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum. Dankzij deze projecten waren de gevolgen van het ongekende hoogwater van juli 2021 langs de Limburgse Maas duidelijk minder ernstig dan in 1993 en 1995. Dat laat zien hoe kansrijk rivierverruiming is als het gaat om onze hoogwaterveiligheid. Er is echter één maar: met rivierverruiming alleen redden we het niet om aan de wettelijke waterveiligheidsnormen te voldoen. Sterke dijken blijven aanvullend nodig om het water tegen te houden.

Verskillende soorten rivierverruiming

Een nevengeul

Dit is een extra 'rivier' waar altijd water door stroomt. Biedt extra afvoermogelijkheden tijdens hoogwater.

Een hoogwatergeul

Dit is een extra 'rivier' die door een drempel pas bij hoge waterstanden mee gaat stromen. Biedt extra afvoermogelijkheden tijdens hoogwater.

Dijkverlegging

De dijk wordt landinwaarts geschoven om zo meer ruimte te geven voor de rivier.

Een uiterwaardverlaging

Het maaiveld van het winterbed wordt verlaagd. Op hetzelfde oppervlak kan zo meer water stromen.

Een obstakelverwijdering

Het opheffen van specifieke knelpunten. Bijvoorbeeld het weghalen van een flessenhals of het doorstroombaar maken van een brughoofd.

Een zomerbedverdieping

Het verlagen van het deel van de rivier dat altijd water vervoert.

Retentie/waterberging

De hoogwaterpiek wordt deels tijdelijk 'geparkeerd' in een daarvoor gereserveerd gebied. Benedenstrooms hoeft er minder water afgevoerd te worden.

Dijkversterkingen en dijkverleggingen in Limburg

Hoogwaterbeschermingsprogramma

12

dijkversterkingen

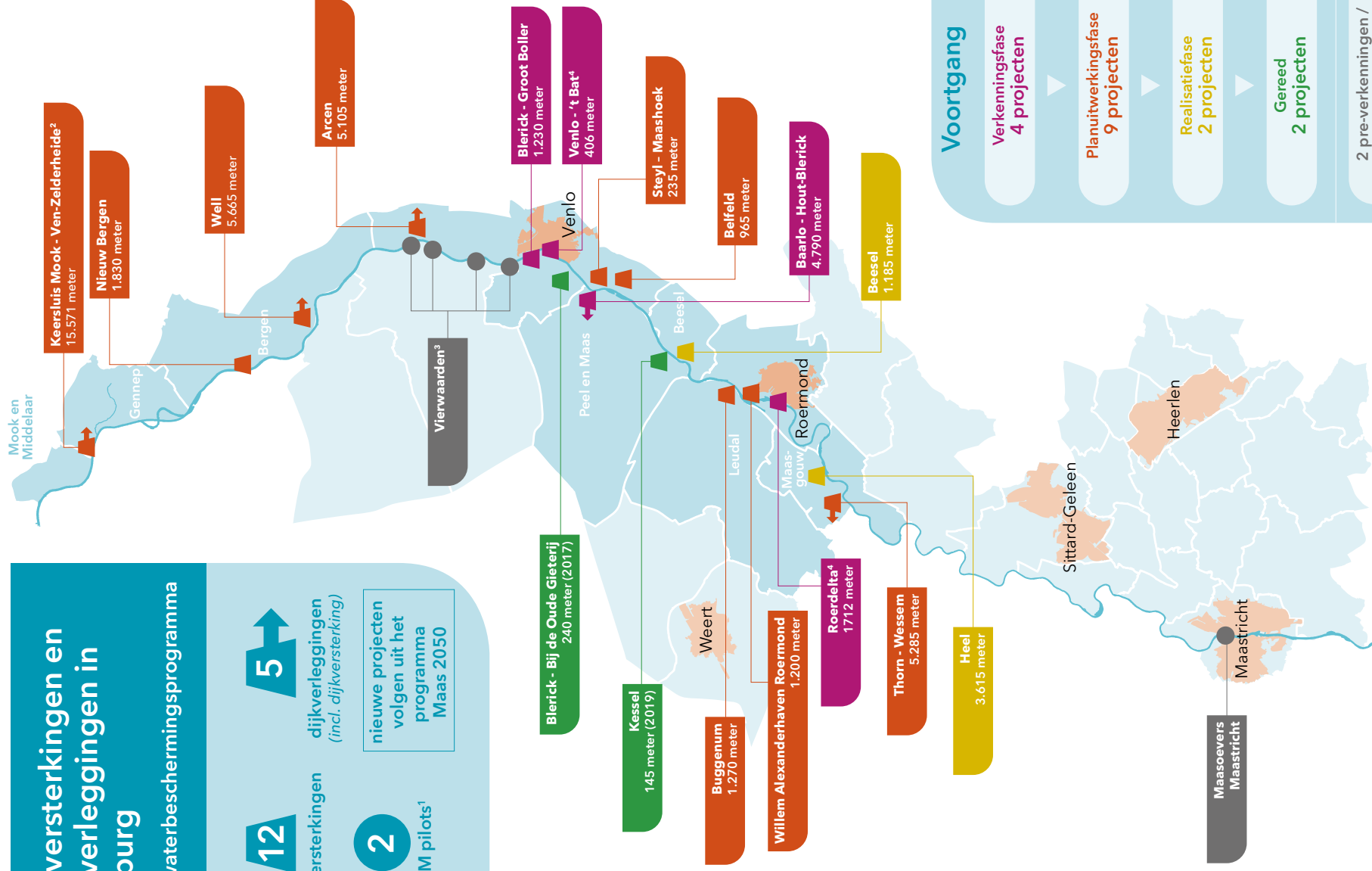
5

dijkverleggingen
(incl. dijkversterking)

2

IRM pilots¹

nieuwe projecten
volgen uit het
programma
Maas 2050

Voortgang

Verkenningssfase
4 projecten

Planuitwerkingsfase
9 projecten

Realisatiefase
2 projecten

Gereed
2 projecten

2 pre-verkenningen /
MIRT-onderzoeken

Stand van zaken mei 2022, huidige lengtes bestaande dijken

¹ IRM-pilots BO MIRT waarbij Waterschap Limburg aanhaakt voor de opgave dijkversterking.
² Dit dijktraject valt onder het project Lob van Gennepe, een samenwerking van Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten.
³ Dijktraject Venlo - Velden is onderdeel van pre-verkenning Vierwaarden.
⁴ Samenwerking met gemeente waarbij gemeente de trekker is van de gebiedsontwikkeling.

Wist je dat de dijktrajecten in Heel en Beesel in 2022 hoogwaterveilig zijn? En wist je dat in de dijk in Beesel een innovatie is toegepast? Er zijn 'bentonietmatten' (ook wel 'Geo Clay Liners') in het talud van de dijk gelegd. Deze 'matten' vervangen de kleilaag, waardoor er geen hoogwaardige klei meer aangevoerd hoeft te worden. Dat is positief voor het milieu, vermindert de overlast voor de omgeving én het scheelt in kosten!

Lees meer
over Beesel.

Lees meer
over Heel.

Het is nu tijd om kilometers te maken

De waterschappen in Nederland staan voor een enorme klus: in 2050 moeten ze 1500 kilometer aan dijken versterkt hebben, zodat de dorpen langs het water beschermd zijn tegen hoogwater. In Limburg gaat het op dit moment om ruim vijftig kilometer dijkversterking, verdeeld over zeventien dijkversterkingsprojecten. Sabine Kern is programmadirecteur van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in Limburg. Ze werkt nauw samen met Erik Wagener, directeur van het Hoogwaterbeschermingsprogramma in Nederland.

Sabine Kern

programmadirecteur
HWBP Waterschap Limburg

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is een alliantie van 21 waterschappen en Rijkswaterstaat. Elk waterschap voert zijn eigen deel van het enorme aantal dijkversterkingen in Nederland uit. Sabine Kern is als programmadirecteur van het HWBP van Waterschap Limburg verantwoordelijk voor de dijkversterkingsprojecten in de provincie. "Ik heb een speciale plek in mijn hart voor hoogwaterbescherming", vertelt ze. "In 1993 en 1995 was ik namens Rijkswaterstaat betrokken bij de crisisorganisatie en zag ik wat hoogwater kan aanrichten. Ik vind het mooi dat ik mag bijdragen aan het voorkomen van hoogwaterrampen."

Kennisuitwisseling tussen waterschappen

"Als programmadirectie financieren we de projecten en bepalen we welke projecten wanneer uitgevoerd worden", zegt Erik Wagener, directeur van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. "We ondersteunen de waterschappen, stimuleren innovaties en zorgen dat ze kennis kunnen uitwisselen. Het HWBP is me op het lijf geschreven. Ik ben van huis uit geograaf en heb een voorliefde voor landschappen en gebiedsontwikkeling. Het water en de dijken maken het Nederlandse landschap. Het is eervol om mee te mogen denken over hoe Nederland er in de toekomst uit gaat zien. We moeten bovendien onze dijken versterken, want het klimaat wordt extremer en de zeespiegel blijft stijgen. Het hoogwater in juli 2021 maakte mij er extra bewust van hoe urgent ons werk is. De indrukwekkende beelden en verhalen van Limburgers vergeet ik niet snel."

Erik Wagener

directeur
HWBP Nederland

Dijken zijn nieuw voor Limburg

Erik ziet de landschappelijke inpassing van dijken als een grote uitdaging van het HWBP. "De dijken moeten ingepast worden in een bestaande leefomgeving", zegt hij. "Dat is heel ingewikkeld. Nederlanders begrijpen best dat dijkversterking nodig is, maar niemand vindt het leuk als een dijk in zijn achtertuin komt te liggen. We willen de dijken zo aanleggen, dat ze goed in het dorp en het landschap passen." Sabine: "In Limburg speelt dat nog sterker dan in de rest van het land. Nederland heeft al vierhonderd jaar dijken, maar in Limburg kennen we die eigenlijk pas sinds 1996. Sommige dijken moeten wel anderhalve meter hoger worden en op andere plekken gaan we nieuwe dijken bouwen. Dat vraagt extra betrokkenheid van de vele belanghebbenden."

Kilometers maken

Sabine ziet de voortgang van de projecten als de grootste uitdaging. "In 2016 startte het HWBP", zegt ze. "We hebben processen ingericht en een efficiënte werkwijze ontwikkeld. De basis staat. Nu gaan we de dijkversterkingen echt uitvoeren. Kilometers maken, gas erop, doorpakken!" Erik: "Die tijdsdruk geldt voor het hele land. We gaan nu kijken hoe we kunnen versnellen, en hoe we daarin van elkaar kunnen leren. Waterschap Limburg is één van de voorlopers in het HWBP en kan lessen delen met waterschappen die starten."

Eerste dijkprojecten in Limburg klaar

Limburg heeft binnenkort een belangrijke mijlpaal. De eerste projecten van het HWBP van Waterschap Limburg, de dijken in Heel en Beesel, zijn in oktober hoogwaterveilig. Sabine: "Extra mooi: we zijn begin 2023 klaar met de uitvoering, een half jaar eerder dan verwacht. Dat komt mede doordat we samen met de aannemer veel investeerden in de voorbereidingen van de uitvoering. In ons werkproces haalden we bijvoorbeeld taken naar voren, zodat we risico's vroeg in beeld hadden. Zo konden we daar sneller op reageren. We bekijken hoe we onze aanpak kunnen vertalen naar volgende projecten, zodat wij én andere waterschappen daar hun voordeel mee kunnen doen."

Innovatie staat voorop

"Heel en Beesel zijn symbolisch heel belangrijk", zegt Erik. "De kop is eraf, het is tijd om te oogsten. Bovendien is in Beesel een mooie innovatieve toepassing gebruikt. In plaats van een kleilaag in de dijk, zijn er Geo Clay Liners geplaatst, een soort matten. Er hoeft dan geen klei aangevoerd te worden uit andere gebieden. Dat scheelt transport, is goedkoper en past perfect bij de visie van het HWBP. Ons doel is om dijken steeds duurzamer, slimmer, beter passend in de omgeving én goedkoper te maken. Daar zijn innovatieve technieken voor nodig. Om de ontwikkeling daarvan te stimuleren, investeren we elk jaar 10 miljoen euro."

Samenwerking met inwoners

Innovatie zit ook in de samenwerking met belanghebbenden. Sabine: "Twee jaar geleden waren de inwoners van Arcen boos over onze plannen. Ze wilden een zelfsluitende kering in hun achtertuin, maar die was te duur. Toen onderzochten we of er op een andere manier extra geld kon komen. De bewoners, de gemeente Venlo, de provincie en het Nationaal Rampenfonds stelden geld beschikbaar. Daardoor kunnen we aannemers nu vragen om een oplossing voor een zelfsluitende kering te bedenken. Rolt daar een oplossing uit die past, dan betalen we die samen. We weten niet of het lukt, maar we hebben er samen met de inwoners wel alles aan gedaan. Daar ben ik trots op." Erik: "Onze opgave brengt inderdaad regelmatig dilemma's met zich mee. Er is één pot met geld en daar moeten we alle dijkprojecten in Nederland van betalen. Dat betekent dat we bij elk project de juiste balans zoeken tussen wat er nodig is voor hoogwaterbescherming en wat past bij de omgeving. Het is mooi als we die lastige keuzes samen met inwoners en andere betrokkenen kunnen maken."

Trots op het vertrouwen tussen inwoners en waterschap

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma van Waterschap Limburg kent veel uitdagende projecten. Maar de opgave in Arcen is extra complex. Het project bestaat uit drie delen: dijkversterking, dijkteruglegging en beekherstel. Het tracé leidt bovendien door de achtertuinen van inwoners, langs de Hertog Jan Brouwerij, Rijksmonumenten en Natura2000-gebieden en dwars door een restaurant. De impact van het project op Arcen is groot, maar waterschap en inwoners werken bijzonder goed samen.

Rudy de Groote, omgevingsmanager Arcen bij Waterschap Limburg: “De belangen in Arcen zijn enorm. De waterkering loopt door de tuinen van inwoners van Arcen, langs de kasteeltuinen, Rijksmonumenten Schanstoren en de Watermolen en door Natura 2000. De kering gaat straks zelfs dwars door Restaurant Alt Arce. Arcen is bovendien het toeristische centrum van Noord-Limburg en dat moet ook na de dijkversterking zo blijven. We combineren de dijkversterking met verbeteringen op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Zo worden de Maasboulevard en het Schanstorenplein opnieuw ingericht en er komt een nieuw fietspad. Een complex project waar heel veel partijen bij betrokken zijn.”

Inwoners maken keuzes

Het waterschap pakte het project in Arcen zorgvuldig aan. “We wilden het samen met de bewoners en ondernemers doen”, zegt Rudy. “We hebben daarom verschillende alternatieven bedacht en uitgebreid besproken met de belanghebbenden. We gaven ons speelveld aan en lieten de voor- en nadelen van elke oplossing zien. Op basis daarvan konden eigenaren zelf de plek van de kering in hun tuinen bepalen. Dat heeft heel goed gewerkt.”

Duidelijkheid is succesfactor

Duidelijk de randvoorwaarden aangeven was de succesfactor in dit proces. Het waterschap vertelde waar mensen wel en waar niet over konden meebeslissen. “De hoogte van de kering was bijvoorbeeld geen punt van discussie”, zegt Rudy. “We keken wel samen naar de berekeningen. De locaties en de typen keringen waren nog bespreekbaar. Wij stelden een glazen kering met coupures voor, maar de inwoners wilden een zelfsluitende kering. Daar was geen budget voor. Uiteindelijk hebben we maanden samengewerkt aan de ‘business case’. 35 bewoners gaan zelf financieel bijdragen aan een eventuele zelfsluitende waterkering, net als de gemeente Venlo,

de provincie Limburg en het Nationaal Rampenfonds. We vragen aannemers bij de aanbesteding om een oplossing voor een zelfsluitende kering te bedenken. Blijkt die financieel haalbaar, dan bouwen we die kering.”

Open en eerlijk blijven

Deze aanpak kostte veel tijd, maar Rudy vindt dat geen probleem. “Onderdeel van de business case zijn afspraken met inwoners over grondverwerving en beroepsprocedures. Daardoor winnen we straks de geïnvesteerde tijd weer terug. We wilden het draagvlak bij de inwoners behouden en hen de ruimte geven om alle mogelijkheden te benutten. Dat past bij mijn visie dat een omgevingsmanager een OEN moet zijn: open, eerlijk en nieuwsgierig naar mogelijkheden. Met deze aanpak hebben we het vertrouwen van Arcen gewonnen. Daar ben ik heel trots op.”

Lees meer
over Arcen.

Rudy de Groote

omgevingsmanager Arcen

Lees hun verhaal.

Het vinden van de juiste oplossing voor hoogwaterbescherming is maatwerk. Voor het ene dorp is een groene dijk de juiste keus, terwijl voor een ander dorp een glazen kering het beste resultaat oplevert. In Steyl-Maashoek is gekozen voor een unieke zelfsluitende kering, die nog nergens in Europa gebouwd is. Stephan Kweens van aannemerscombinatie Dijkzone Alliantie en John Roubos van Waterschap Limburg zijn onderdeel van het team dat dit project realiseert. "Steyl is een bijzondere postzegel in onze enorme hoogwateropgave".

Even voorstellen

Naam: **Stephan Kweens** (LINKS)

Rol bij de dijkversterkingen: Omgevingsmanager bij Ploegam, onderdeel van de Dijkzone Alliantie die in Steyl aan de slag gaat

Werkt aan hoogwaterbescherming sinds: 2012

Naam: **John Roubos** (RECHTS)

Rol bij de dijkversterkingen: Technisch manager bij Waterschap Limburg

Werkt aan hoogwaterbescherming sinds: 2005

Wist je dat er in totaal 185 kilometer aan waterkeringen langs de Maas in Limburg ligt?

185 km
waterkering

Wist je dat de restopgave voor 2050
circa 120 kilometer aan dijk is?

**120 km
Dijk**

Wist je dat wij werken aan
54 kilometer dijk binnen
het huidige HWBP WL?

**54 km
Dijk**

Maas2050

Samen op weg naar sterke dijken in 2050

Om goed voorbereid te zijn op de gevolgen van klimaatverandering, zijn steeds sterkere dijken nodig. Het werken aan de dijken is nooit af. Binnen project Maas2050 werkt Waterschap Limburg aan een lange-termijnaanpak voor dijkversterkingen langs de Maas. We onderzoeken zorgvuldig hoe en in welke volgorde we de toekomstige opgaven het beste aan kunnen pakken. Eind september stelde ons algemeen bestuur een langetermijnaanpak vast. Het is belangrijk dat we het tempo erin houden, want ondanks het harde werk van vandaag, wacht ons morgen een grote restopgave. Dat betekent meters maken, want het hoogwater van juli 2021 maakte iedereen duidelijk hoe urgent dijkversterking is.

Strengere veiligheidseisen: we zijn hard bezig en er komt een forse opgave op Limburg af

Sinds 2017 gelden er in Nederland nieuwe normen voor waterveiligheid. Dat zijn de veiligheidseisen waaraan een dijk minimaal moet voldoen. Het is de taak van het waterschap om ervoor te zorgen dat de Limburgse dijken in 2050 voldoen aan deze nieuwe eisen. Op dit moment werken we binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP WL) hard aan het op orde brengen van 54 kilometer dijken. Maar daarna is het werk nog niet klaar. Veel dijken waar we eerder aan gewerkt hebben, vragen opnieuw om versterking. In totaal moet er nog 121 kilometer vóór 2050 versterkt worden, boven op de opgave van het lopende HWBP.

HWBP WL: robuust en maakbaar programma

We kunnen niet alle dijken tegelijkertijd aanpakken. Daarom bepalen we met Maas2050 zorgvuldig in welke volgorde en snelheid we de dijken op orde gaan brengen. We hebben de veiligheidsopgave van alle dijken in kaart gebracht. Daarbij maakten we gebruik van de wettelijke beoordeling. Dat is de systematiek waarbij eens per 12 jaar alle waterkeringen in Nederland aan de hand van landelijk vastgestelde normen beoordeeld worden. Aan het einde van dit jaar wordt hierover landelijk

We bepalen zorgvuldig in welke volgorde en snelheid we de dijken op orde gaan brengen.”

gecommuniceerd. Deze inzichten hebben we dus al meegenomen. Daarnaast hebben we met partners per gebied geïnventariseerd waar zogenoemde meekoppelkansen zitten, waar raakvlakken zijn met andere projecten en waar grotere integrale ontwikkelingen plaatsvinden die je in samenhang moet bekijken.

Aanpak in nauwe samenwerking met én oog voor de omgeving

Veiligheid staat voorop. Daarnaast houden we in onze langetermijnaanpak nadrukkelijk rekening met kansen uit de omgeving. Als een gebied toch op de schop gaat, willen we het goed doen. Deze aanpak vraagt om een slim samenspel waarbij ook andere partijen financiële verantwoordelijkheid nemen om een gebied beter of aantrekkelijker te maken. De komende 10-15 jaar willen we starten in Venlo, Vierwaarden, Maastricht, Roermond, Gennep en de dijken bij Roosteren. Samen met partners brengen we periodiek de restopgave opnieuw in beeld en dragen we projecten voor aan het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Zij beslissen over de toekenning van landelijke financiering. We zien deze vastgestelde aanpak als een startpunt voor de gesprekken met onze landelijke partners. We willen en moeten meters maken. Met het oog op de toekomst bouwen we samen aan een hoogwaterveilig én een aantrekkelijk Limburgs Maaslandschap.

Op de website lees je meer over Maas2050 en vind je de restopgave per gemeente.

Christel Verstappen

projectmanager Maas2050

Wist je dat Waterschap Limburg de denkracht van kinderen benut voor complexe opgaven?

Het wereldbeeld van kinderen is anders dan dat van volwassenen. Ze zijn onbevooroordeeld, stellen vragen die volwassenen niet durven te stellen en denken anders.

Het waterschap boort samen met ConsultingKids de denkracht van kinderen aan. We leggen hen volwassen vraagstukken voor over onder andere 'integraal en gebiedsgericht werken' en 'omgevingsmanagement'. Bepaald geen kinderachtige vraagstukken!

De verfrissende ideeën van kinderen worden gebruikt om het waterschap en haar partners te inspireren.

Meer weten?

Waterschap Limburg

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond
(bezoekadres)

088 - 88 90 100

dijkversterking@waterschaplimburg.nl

www.waterschaplimburg.nl/dijkversterking